

EDICIÓ: Grup de divulgació de la història de Fals, Associació Cultural i Recreativa de Fals
COL·LABORACIÓ: Ajuntament de Fonollosa, Cooperativa UMAC, Arxiu Comarcal de Manresa

ASSOCIACIÓ CULTURAL I RECREATIVA DE FALS
Carrer de les escoles, s/n
08259 Fals (Fonollosa)
Telèfon: 938368003

El contingut d'aquesta edició és de divulgació de la història local del poble de Fals. En cap cas es vol ferir la sensibilitat de ningú i, serà d'agrair que qualsevol errada o inexactitud en els escrits, s'gui comunicada als redactors de Falchs.

Mas Bastardes (1era. part)

El fill gran del Miquel i la Magdalena va ser Josep Bastardas, el qual va casar-se amb Maria Gimferrer. El 1697 va ingressar uns dinerets que no s'esperava. El seu veí Miquel Junyent va quitar 50 lliures d'un censal de 160 lliures que els Junyent prestaven als Bastardes des de 1666.

El Miquel i la Magdalena tenien un fill, de nom Josep, i van voler que aprengués un ofici útil per la vida. El 1696 el van posar en mans de Francesc Soler, un clavetaire de Manresa, perquè l'agafés d'aprenent i li ensenyés l'ofici. El mestre es va comprometre a mantenir-lo a casa, alimentat i calçat amb espadenyes, i a donar-li de premi un ral de vuit al final dels quatre anys d'aprenentatge. L'aprenent havia de treballar cada dia a les seves ordres, tret de vuit dies de vacances, i havia de recuperar el temps si un dia faltava a la feina per estar malalt. El Josep va aprofitar les lliçons del mestre claveter, i va fer servir els seus coneixements en el treball diari de la feina de pagès. Va muntar una ferreria a casa seva, on fabricava els claus i ferros que necessitava per les reparacions, i ferradures pels bous i els cavalls. Hi ha una llinda en una de les dependències de Bastardes inscrita amb el seu nom, la data 1703, i el símbol d'una ferradura. El ferrer i propietari rural Josep Bastardas va estar casat dues vegades; el 1702 amb Maria Serra, de Salelles, i el 1711 amb Victòria Santjoan, de Sant Vicenç de Castellet. El primer matrimoni va donar quatre nois i el segon tres nois i tres noies. Se sap que el 1716 hi havia dos mossos treballant a la casa; el Salvador

Pelfort, que guanyava 9 lliures a l'any i la vida, i Pere Sastre, que tenia un salari anual de 6 lliures.

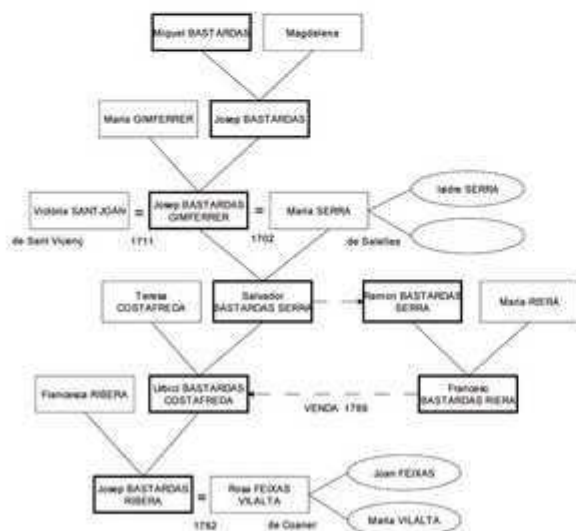

Dipòsit rentamans

El primogènit Salvador Bastardas Serra també va passar per l'experiència de casar-se dos cops. La primera muller es deia Francesca Ribera i va morir al cap de poc sense fills. La segona va ser Teresa Costafreda i va tenir quatre criatures, anomenades Maria, Mateu, Urbici i Margarida. Durant el temps que Salvador va estar al davant, la propietat va passar per algun moment crític i va haver d'endeutar-se per superar-lo. Una de les causes dels deutes va ser el nombre excessiu de germans i germanes que tenia, tres de la seva mare biològica i sis de la seva madrastra. A tots ells va haver de pagar la legitima i, en el cas de

Falchs

les noies, el dot assignat pel pare. Un exemple el tenim en una acta notarial de 1735, que registra la venda d'un censal de 100 lliures a Tomàs Bofill, rector de Fals, per acabar de pagar al seu cunyat Antoni Gras, de Sant Mateu, les 300 lliures del dot de la seva germana Maria Anna. En general però, va ser una època força bona pels grans propietaris, ja que no hi havia guerra i la superfície de les terres conreades tendia a augmentar. Segurament una de les ampliacions importants de la casa és d'aquest temps, ja que l'arc de pedra dels baixos porta la data 1741.

En el testament fet el 1752, el Salvador va deixar-ho tot a l'Urbici i a la seva dona Teresa, com usufructuària, però per circumstàncies no aclarides, la heretat va passar al seu germà Ramon, casat a Coaner, i després d'ell, al seu nebot Francesc Bastardas. El 21 de maig de 1789, Urbici Bastardas va recomprar el mas al seu cosí pagant 200 lliures, tal vegada el valor dels deutes.

L'Urbici va administrar bé el patrimoni que li va pervenir i va posar ordre a les finances. Va encarregar a un escriptur que fes una relació de totes les escriptures i títols de propietat de la casa. El llibret s'ha conservat i porta el títol de "Masos anomenats Bastardas, Maset, Rabassa, Rabassola i Comabella". El pergami més antic és una donació del mas Rabassa per part d' Artal i sa muller Adalgardis, datada l'any 1194. Altres documents fan referència als masos Rabassola, Soler Folquer, Bastardes, Comabella i diverses peces de terra, que pertanyien o havien pertanyut als Bastardes. Els pergamins originals s'han fet fonedissos, però ha quedat la llibreta.

L'Urbici es va casar amb Francesca Ribera i va fer pujar una pila de fills; sis nois i quatre noies. Per poder casar les noies amb bons partits les va dotar amb 525 lliures i roba de qualitat. Per exemple, quan va casar la Margarida amb l'hereu Fontanet de Sant Mateu, li va donar dues caixes de noguer plenes de roba blanca i quatre vestits, un dels quals era de "domàs amb flors naturals i mig carro d'or". Als nois els va prometre un dot semblant. Aquesta esplendidesa del pare amb els fills va representar una càrrega molt feixuga per la casa, i va repercutir de tal manera en els seus descendents, que aquests van estar a punt d'arruinar-se.

Detall de la llinda de la ferreria

El 1772, l'Urbici va fer dos establiments de vinya, un a Isidre Fontanet de Fals, l'altre a Isidre Gras de Sant Mateu. Els va deixar vuit anys per arrencar i plantar ceps. Devia tenir interès en la plantació de vinya, perquè el preu que va demanar per la cessió de les terres als quarterers va ser simbòlic. A finals de 1779 va demanar un préstec de 280 lliures, en forma de censal, a les Quotidianes Distributions de la Seu de Manresa. Aquest era un organisme compost pels canonges i feia les funcions d'un veritable banc, prestant diners a pagesos de Manresa i comarca. Aquest censal va passar als successors de l'Urbici, que el 1847 encara pagaven interessos. Per altra banda, el 1797 va comprar "les herbes" o dret de pasturar a les terres del mas Caselles de Camps per cinc anys i 724 lliures. El 1802 Joan Coma i Casellas va recuperar les seves herbes, però no va pagar els diners. Va donar a canvi el dret d'arreglar les collites de tres camps seus, d'una superfície total de 12 quarteres, que es trobaven a la vora del camí ral que anava de Fals a Fonollosa.

El 1782 va casar el seu fill gran, el Josep, amb la noia Rosa Feixas Vilalta, que era del mas Feixes de Coaner. El dot va estar d'acord amb la categoria de la casa; 1.000 lliures. L'Urbici va fer hereu al Josep, exclouent de l'herència 3.000 lliures que quedaven a la seva lliure disposició. Va fer testament el 1791 i va morir el 12 de novembre de 1812. Aleshores la propietat va passar a Josep Bastardas Ribera, però la seva història i la dels seus descendents la trobaran a la segona part.

Vista de l'interior del Clos